

Åsiktsgemenskap eller gudstjänstgemenskap?

Sedan några århundraden tillbaka domineras samhällsdebatten av ett antal ismer. De äldsta och mest framträdande är konservatism, liberalism och socialism. En tid dominerar en åskådning, vid en annan tid en annan. Ibland kan en tid så domineras av en viss åskådning, att eftervärlden sätter likhetstecken mellan den tiden och en viss ism, så exempelvis mellan »1968» och kommunism/socialism. Kyrkan påverkas naturligtvis av det aktuella meningsutbytet, men mitt upp i kan det vara svårt att se hur.

För att kvalificera som ism krävs att åskådningen har en helhetsuppfattning av människans och hela samhällets hot och möjligheter, problem och lösningar. Inte minst viktig är själva samhällsanalysen, dvs. hur man förstår samhället och människans grundläggande drivkrafter. Har man förstått dessa, vilket anhängarna av respektive ism menar sig ha gjort, då vet man också vilka åtgärder som måste till. I bästa fall väntar sedan största möjliga lycka för största möjliga antal individer.

Det finns dock ett grundläggande problem med flertalet ismer, och hur de förstår samspelet människor emellan. Förståelsen utgår nämligen från en uppfattning av samhället som präglad av motsättningar mellan människor, grupper eller folk. Därtill styrs den politiska dagordningen av en strävan efter makt eller en omfördelning av makt. I dessa två faktorer framträder politikens grundläggande villkor. Det är dessa villkor och strävanden som flyttade in i kyrkan genom 1900-talets partipolitisering.

Samtidigt kan inte kyrkan helt undvika att vara politisk. När kyrkan tar konsekvenserna av evangeliet kan resultaten – med all rätt – uppfattas som politiska, som när de norska biskoparna och prästerna lade ner ämbetet i samband med Tysklands ockupation av Norge, eller kyrkans stöd för den polska fackföreningsrörelsen Solidaritet. Johannes Paulus II gjorde flerfaldiga angrepp på politiker och politiska systemen, både åt höger och vänster, en metod som Franciskus fortsätter. Kyrkan får alltså inte vara rädd att uppfattas som politisk av andra bedömare, däremot måste hon vara uppmärksam så att hon inte själv politiseras, att evangeliet byts ut mot ideologi. Det är evangeliet som ska styra, inte ideologi.

När den kommunala beslutsmodellen infördes i Svenska kyrkan tänktes den förankra henne i folket. När senare statskyrkosystemet avskaffades var det många som trodde att partipolitiseringsen skulle fasas ut. Utvecklingen har emellertid visat sig gå i motsatt riktning. Partipolitiseringsen har snarast förstärkts, om än de nomineringsgrupper som partierna verkar genom har kamouflerats med andra namn.

Men det stannar inte där, ty politiseringen eskalerar. Om det tidigare var företrädare för politiska partier som fattade avgörande beslut i och för kyrkan, har idag de politiska ideologierna tagits in i kyrkan. Väl där teologiseras de, och görs till grund för vad som allt mer framstår som en politiskt styrd åsiktsgemenskap.

Exemplen skulle kunna bli många, men låt oss stanna vid ett: feminismens intåg. Den senaste tiden har flera olika debattörer ropat efter än mer feminism i kyrkan. I *Kyrkans tidning* har ett kristet feministiskt nätverk (2014-06-12) presenterat sig, och gör gällande att feminismen har samma syfte som kristen tro: »Kristen tro och feminism är två sidor av samma rörelse», heter det. Artikeln är undertecknad av bland annat en »magiker» och en »fristående diakon». I *Aftonbladet* (2014-06-16) efterlyser Ewa Lindqvist Hotz från Seglora smedja ett feministiskt initiativ i Svenska kyrkan – orsaken är att det finns ett könsförtryck inom kyrkan. Artikelns röda tråd är följdriktigt makt, och tanken att denna måste omfördelas.

Feminism är emellertid inte en enda ideologi; det finns ett stort antal feminismer som sinsemellan är tämligen oense. Något kan dock sägas vara gemensamt. Som ism är inte feminismen annorlunda är de flesta andra ismer. Den bygger därvidlag på en förståelse där människor delas in i grupper – efter kön – och ställs mot varandra, där det som ska fördelas är makt. Men lika lite som det att eftersträva rättvisa och trygghet för alla människor är detsamma som socialism, lika lite är det att eftersträva jämlikhet och/eller jämställdhet mellan män och kvinnor detsamma som feminism. Arbetet för jämlikhet och jämställdhet är viktigt, inte minst för kyrkan därför att det är en naturlig konsekvens av evangeliet, men feminism är något annat. Feminism är i själva verket en ideologi, som just därför att den särskiljer människor och ställer dem mot varandra, strider mot evangeliet och det som är kyrkans uppdrag. När evangeliet inkluderar, drar ideologierna upp gränser, så ock feminismen.

Att feminism – eller någon annan ism heller för den delen – skulle vara identisk med kristen tro, eller att kyrkan skulle må väl av ett feministiskt (eller annat ideologiskt) initiativ, det är en vanföreställning som antingen har uppstått i att man inte vet vad feminism är, eller att man inte vet vad evangelium är.

Kyrkans politisering leder till att hon i tilltagande grad har kommit att utgöra en åsikts-gemenskap. De åsikter omkring vilka gemenskapen byggs, det är inte nattvardssyn eller dopsyn, eller någon annan klassisk stridsfråga inom teologin, utan mer eller mindre politiska uppfattningar, inspirerade av sekulära föreställningar. Det blir allt viktigare att tycka rätt, att ha rätt åsikt, att inte tillåta tankarna att gå utanför de ideologiska konstruktioner som allt mer styr förståelsen av tillvaron.

Kyrkans ärende är emellertid evangelium, och detta är något mycket mer och större än alla ismer och politiska ideologier tillsammans. Evangelium bryter ned skiljelinjer, och i Kristus finns ett brödra- och systraskap, långt djupare än det som bygger på åsikt eller makt. Kyrkan kan aldrig vara en åsikts-gemenskap. Det vore att reducera evangeliet. Tyvärr är detta exakt vad som håller på att ske. Debattören Ulrika Carlström Nordkvist frågar insiktsfullt i en artikel i *Sydsvenskan* (2014-06-14): »Det står naturligtvis var och en fritt att omsätta sin tro i politisk eller partipolitisk handling. Men frågan är om det motsatta är önskvärt – att göra sin egen politiska övertygelse till teologiskt riktmärke. Det finns alltså två olika riktningar: att föra ut sin kristna övertygelse och omsätta den i handling eller att ta sitt politiska engagemang in i kyrkan och upphöja det till teologi. Ska politiken in i kyrkan eller tron ut i världen?»

I motsats till den åsiktsgemenskap som nu allt mer håller på att bli verklighet behöver kyrkan stå upp för hennes egentliga kallelse: gudstjänstgemenskapen, där människor möts i olikhet, redo att omformas av evangelium.